

Zgodnji pouk latinščine je pri nas zamrl z devetletko

Za začetek učenja je najprimernejša starost 11 let.

[Saša Bojc](#), [Panorama](#)

DELO

sob, 09.11.2013, 09:00

Kratka zgodovina klasično-humanističnega izobraževanja na Slovenskem (1563- 2013)

Prvo klasično-humanistično šolo in gimnazijo pri nas so ustanovili protestanti (1563- 1598) na pobudo **Primoža Trubarja** v Ljubljani, v protireformaciji so jo prevzeli jezuiti (1597- 1773), po ukinitvi jezuitskega reda pa država oziroma cesarstvo **Marije Terezije**. Terezijanska gimnazija (1773- 1849) je bila šestrazredna (do marčne revolucije leta 1848), od leta 1849 (do 1958) pa je postala osemrazredna klasično-humanistična gimnazija z različnimi nazivi. Klasično-humanistični pouk od leta 1958 na osnovnošolski stopnji kot neposredna naslednica ohranja današnja Osnovna šola Prežihovega Voranca.

Čeprav letos obhajamo 450 let neprekinjenega klasično-humanističnega izobraževanja na Slovenskem, je zgodnji pouk latinščine zlasti po uvedbi devetletke zamrl. Na ljubljanski nekdanji Klasični gimnaziji, današnji [Osnovni šoli Prežihovega Voranca](#), to tradicijo pod vodstvom profesorice **Aleksandre Pirkmajer Slokan** trenutno neguje 66 učencev.

Od teh 66 učencev je natanko polovica šestošolcev, ki se latinščine učijo po eno uro na teden v okviru interesne dejavnosti, polovica je učencev, ki v zadnji triadi nadaljujejo v okviru izbirnega predmeta po dve uri na teden.

Kot priznava osmošolec **Kristjan Dvořak Drašler**, ki ga je k učenju spodbudila mama latinistka, zna biti včasih učenje latinščine kar naporno, je pa sčasoma lažje, ker vedno več razumeš. In kaj novega je spoznal? »Besede, o katerih do tedaj nismo vedeli, da izhajajo iz latinščine, pa tudi da latinščina ni toliko nerazumljiva, kot deluje,« odgovarja.

Tudi sedmošolki **Amini Kenda** je latinščino priporočila mama, češ da koristi tudi pri učenju drugih jezikov. »Lanski fakultativni pouk me je prepričal, da nadaljujem, saj zelo rada poslušam in berem mite ter spoznavam življenje starih Rimljanov,« našteva.

Lovro Bobnar iz 9. a k temu dodaja, da podkovan z znanjem latinščine med branjem časopisa ali knjige prepoznaš pomen nekaterih besed. Kaj pa o učenju tega pozabljenega in mrtvega jezika menijo njegovi sošolci? »Nekateri rečejo: brez zveze, kako se ti da, drugim se zdi zanimivo, ker sami tega znanja nimajo. Toda latinščina zelo pomaga, če se odločiš za študij biologije ali medicine, kamor se nameravam vpisati tudi sam,« razkriva Bobnar, ki hkrati ugotavlja, da učenec latinščine vse leto trdo dela, a se to nikjer ne upošteva.

O dolgotrajnejših pozitivnih učinkih ve veliko povedati njihova predhodnica **Katja Markič**, zdaj dijakinja četrtega letnika Gimnazije Bežigrad. Bila je v predzadnji generaciji, ki se je latinščine učila že v

5. razredu, za to pa se je odločila, ker jo je že od nekdaj zanimala antična kultura. »Latinščina nas je poleg kulture in besedišča naučila, najbrž tudi po zaslugi naše profesorice, logičnega razmišljanja na vseh področjih. Ves čas smo poudarjali, da je treba izhajati iz korena besede, in to pomaga pri vsem, tudi v vsakdanjem življenju. S kakšnimi šestimi zdajšnjimi sošolci, s katerimi smo se v osnovni šoli učili latinščine, pri različnih predmetih prepoznamo izraze ali znamo kaj povezati, česar drugi ne,« pripoveduje bodoča študentka dramaturgije.

Na šoli Prežihovega Voranca, Foto: Aleš Černivec/Delo

S 750 na 61

Po dokončni uvedbi devetletke, ko je zavlada poplava izbirnih predmetov, je zgodnji pouk latinščine po Sloveniji zamrl. Zadnje leto popolne osemletke je bilo v Sloveniji še 750 učencev latinščine, prvo leto popolne devetletke pa le še 61. To pove vse, poudarja njihova profesorica Aleksandra Pirkmajer Slokan, ki poučuje latinščino (in angleščino) na Osnovni šoli Prežihovega Voranca že 25 let.

»Med tistimi 750 so bili učenci z različnih koncev Slovenije, zdaj so v glavnem le še iz Ljubljane. Naša šola pa je edina, ki že 55 let, vse od ustanovitve, iz leta v leto uresničuje celoten osnovnošolski program latinščine. Tu in tam tudi katera druga začne poučevati ta jezik, a jim programa iz različnih vzrokov ne uspe izpeljati do konca.

Izjema je škofijska Osnovna šola Alojzija Šuštarja, ki je latinščino vključila v redni urnik in dosega lepe uspehe, toda dejstvo, da med državnimi osnovnimi šolami celoten program latinščine izvaja le še naša, je žalostno,« ugotavlja sogovornica.

Navsezadnje tudi evropski parlament priznava, da je latinščina skupna evropska dediščina in jezik posebnega pomena za Evropo. »V Zagrebu, denimo, jo poučujejo na petih osnovnih šolah, v 7. razredu začnejo še s staro grščino. V Veliki Britaniji jo poučujejo na vsaki šoli, ki nekaj velja, na pohodu je tudi v

Nemčiji in ZDA,« še dodaja Aleksandra Pirkmajer Slokan. Mimogrede opomni, da pogosto ne vemo, da ima angleščina več kot polovico besed latinskih in da se Angleži, tudi ko iščejo besede za novosti, nove iznajdbe ali odkritja, najraje vrnejo k izvoru, torej latinskim in starogrškim besedam, mi pa potem te besede prevzemamo kot angleške.

Idealno je pri 11 letih

Marsikdo meni, da se je latinščine mogoče učiti tudi pozneje. »Tudi poštevanke bi se lahko učili v srednji šoli in bi se je hitro naučili, toda vsako stvar se je treba učiti ob pravem času. Za učenje latinščine, ki je zelo stara in preizkušena disciplina, je najprimernejša starost 11 let. Takrat so otroci še pripravljani ponavljati stvari, razvijejo določen pogled na svet, delovne navade, takrat jih zanimajo miti in se vanje vživijo ... Srednješolec bi se morda v enem mesecu lahko naučil vse tisto, kar se je osnovnošolec v treh letih, ampak to ni isto. S humanistično-klasičnim programom je treba zrasti,« opominja sogovornica.

Šestošolci latinščino obiskujejo v okviru fakultativnega pouka, saj je najprimernejša starost za učenje 11 let. Foto: Aleš Černivec/Delo

Skoraj polovica učnih vsebin je kulturno-civilizacijskih, in ne jezikovnih, zato vsaka učna ura pomeni potovanje skozi zgodovino in primerjavo s sedanostjo, s tem pa se razvija tudi abstraktno, logično in kritično razmišljanje. Latinščina je neke vrste jezikovna matematika, ki terja sprotno učenje in je za otroke tudi dobra šola samodiscipline.

Tega klasično-humanističnega programa zato ne gre enačiti s poukom živega jezika, zato se ji zdi povsem nerazumljivo, da si učenec, ki si za izbirni predmet izbere nemščino ali francoščino, ne more hkrati izbrati tudi latinščine. Da bi to bilo mogoče, si Aleksandra Pirkmajer Slokan prizadeva že nekaj časa.

»Prav tako smo že pred letom 2000 začeli opozarjati, da bomo z uvedbo devetletke pri poučevanju latinščine izgubili dragoceno prvo leto. Zaman. Devetletka je latinščini vzela dobro četrtno vseh ur, zato

si z ravnateljem prizadevava, da bi teh 70 odvzetih ur dobili nazaj,« še dodaja učiteljica latinščine z Osnovne šole Prežihov Voranc.

Najstarejši maturirali leta 1937

Ob stoletnici te šolske zgradbe v Prežihovi ulici leta 1999 so nekdanji dijaki tamkajšnje Klasične gimnazije v Ljubljani visoki jubilej počastili z ustanovitvijo [Društva klasikov](#). V njem se združujejo nekdanji dijaki, ki čutijo veliko medsebojno povezanost in pripadnost šoli, ter si zaradi različnih društvenih dejavnosti še vedno radi širijo obzorja.

Na čelu društva je **Bogdanka Pirc Marjanovič**, upokojena zdravnica specialistka interne medicine za krvne bolezni in nekdanja dijakinja klasične gimnazije, ki se je latinščine takrat učila osem let po pet ur na teden, stare grščine pa pet let po štiri ure na teden.

Spominja se, da so bili ob vpisu v prvi razred gimnazije štirje razredi oziroma okoli 160 učencev, toda po tako imenovani mali maturi, torej v 5. razredu višje gimnazije, pa se je njihovo število zmanjšalo za polovico, saj je bilo veliko učencev vozačev iz oddaljenih krajev, ki so obupali predvsem zaradi težav s prevozom in se potem raje vpisali v bližnje šole.

»Za klasično gimnazijo so me navdušili starši. Moj oče se je kot dijak Idrijske realke nekaj let učil tudi latinščine in je zelo cenil klasično izobrazbo. Drugače smo bili v razredu predstavniki vseh družbenih slojev in pretežno z zahodnega dela Slovenije. Edini pogoj za vpis pa je bil odlično ali prav dobro spričevalo na osnovni šoli,« še razkriva.

Današnji najstarejši člani Društva klasikov so maturirali že davnega leta 1937, najmlajši pa leta 1966, toda v zadnjem času se jim pridružujejo tudi študenti klasične filologije. Ob stoletnici zgradbe je društvo zbralo tudi podatke o skoraj 900 nekdanjih dijakih ter podatke o 400-letnem pouku klasičnih jezikov v predhodnicah te šole. »V seznamih imen dijakov od leta 1600 dalje utegne marsikdo zagledati imena svojih prednikov, predvsem pa imena mnogih, ki so pomembno vplivali na napredek našega naroda,« poudarja predsednica.

Približno polovica vsebine je nejezikovnih, torej kulturno-civilizacijskih. Foto: Aleš Černivec/Delo

Da je klasična izobrazba več kot na mestu zlasti v dobi interneta, kjer je mnogo laži, zavajanj in ni nadzora, opominja tudi **Matjaž Čadež**, ustanovitelj in dolgoletni direktor informacijskotehnološkega podjetja [Halcom](http://www.halcom.si), po izobrazbi fizik, ki se je latinščine učil osem let.

»Latinski jezik se uči skozi dva tisoč let stare zgodbe in pesmi, torej bisere, ki jih je presejalo zgodovinsko sito in bodo aktualne še nadaljnjih dva tisoč let. Če se je uči v rosnih letih, ko si radoveden, pridobiš temelje in vrednote, na katerih gradiš tudi vse drugo znanje. Prav na to širino, splošno razgledanost pa se zlasti danes prevečkrat pozablja, saj je vse usmerjeno le v zelo ozka področja in le merljive, takojšnje učinke pridobljenega znanja, kar pa posameznikom krade samozavest in otežuje odločitve,« je prepričan.

Sam iz latinskih izrekov, ki jih pogosto stresa iz rokava, že vse življenje črpa življenjska vodila, starodavne resnice pa mu pomagajo tudi pri tehtanju odločitev. V latinščini vidi le pozitivne učinke. »Poleg tega da spodbuja tako imenovano lateralno razmišljanje, torej miselne vzorce zunaj ustaljenih poti, vodi tudi k lažjemu komuniciranju in razumevanju jezikov in kultur, bolj humanističnemu in spoštljivemu odnosu do ljudi, odgovornosti in občutku, da je treba družbi nekaj pustiti, ne samo jemati,« je med drugim še poudaril Čadež.